

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ ТА ПАМ'ЯТКИ УКРАЇНИ

**Збірник текстів для читання
з лексико-граматичним коментарем
з навчальної дисципліни
"УКРАЇНСЬКА МОВА"
для іноземних студентів
усіх напрямів підготовки
всіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ, 2013

Затверджено на засіданні кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян.

Протокол № 10 від 09.04.2013 р.

Укладач Жовтобрюх В. Ф.

В42 Визначні місця та пам'ятки України. Збірник текстів для читання з лексико-граматичним коментарем з навчальної дисципліни "Українська мова" для іноземних студентів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання / укл. В. Ф. Жовтобрюх. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 48 с. (Укр. мов., рос. мов.)

Подано тематично об'єднані тексти для читання різних рівнів складності, лексико-граматичний коментар, що містить пояснення складних випадків слововживання та творення граматичних форм, переклади словосполучень російською мовою для порівняння та запам'ятовування, а також перекладний словник лексики, вживаної в текстах.

Рекомендовано для іноземних студентів, які вивчають українську мову та прагнуть удосконалити свої знання та вміння.

Вступ

Практичне засвоєння української мови як засобу спілкування є одним із головних напрямів навчання іноземних студентів. Реалізація цього завдання потребує ефективної взаємодії між засвоєнням знань та активізацією навчальних можливостей студентів. Це видання забезпечує сприятливі умови для навчання іноземних студентів, збагачення їх словникового запасу, розвитку комунікативних навичок.

У навчальному виданні подано 12 текстів, змістом яких є розповідь про відомі географічні об'єкти України, архітектурні комплекси та споруди, пам'ятки історії та культури. До кожного тексту подано словник з перекладом окремих слів з української мови на російську, лексико-граматичний коментар і питання, що перевіряють розуміння змісту прочитаного. Тексти розташовані у порядку зростання рівня адаптованості та складності.

Словник до текстів подано з метою підвищення ефективності роботи студента та економії часу на опрацювання прочитаного. Лексико-граматичний коментар містить пояснення наявних у тексті мовних явищ, які можуть викликати труднощі: творення граматичних форм, попередження помилок у побудові словосполучень та речень, практичне застосування правил орфографії, з'ясування особливостей слововживання тощо. Також у лексико-граматичному коментарі наведені рубрики *Порівняйте!* та *Запам'ятайте!*, які мають на меті звернути увагу студента на певні особливості побудови словосполучень української та російської мов або на складні випадки перекладу. Питання до тексту подані не лише для контролю розуміння змісту, але й для розвитку мовлення.

Робота над текстами для читання допоможе іноземним студентам глибше зрозуміти та засвоїти програмний матеріал з фахових дисциплін, удосконалити навички володіння українською мовою.

Текст № 1. Україна

Нині Україна – одна з найбільших держав Європи. Населення України становить 47 мільйонів осіб.

Площа України – 601 тисяча квадратних кілометрів. Своїми розмірами вона перевищує територію Англії, Австрії, Бельгії, Голландії, Данії, Португалії і Швейцарії, разом узятих.

Природні умови України досить різноманітні. На її півночі знаходиться степова зона – Полісся, в середній частині – Лісостеп, а на півдні тягнеться родючий український степ. У західній частині країни знаходяться Карпатські гори, а на півдні Кримського півострова – Кримські гори.

Україна багата на різні корисні копалини. За запасами залізної руди та кам'яного вугілля вона посідає перше місце в Європі.

Українці разом з росіянами та білорусами становлять східну групу слов'янських народів. Український народ є одним з великих слов'янських народів і одним із найбільших народів Європи. Він посідає серед слов'ян друге за чисельністю місце після росіян.

Словник

держава государство

досить достаточно

другий второй

західний западный

знаходиться находится

країна страна

місце место

нині ныне

перевищувати превышать

південь юг

північ север

площа площадь

різноманітний разнообразный

родючий плодородный

розміри размеры

середній средний

степ степь

східний восточный

умови условия

частина часть

чисельність численность

Лексико-граматичний коментар

У тексті трапляються прості форми вищого та найвищого ступенів порівняння прикметників. Форми вищого ступеня утворюються за допомогою додавання до основи якісного прикметника суфіксів **-ш-**, **-іш-**: *швидкий – швидший, старий – старіший*. Проста форма найвищого ступеня порівняння утворюються додаванням до форми вищого ступеня префікса **най-**: *найбільший*.

Потрібно запам'ятати назви наукових термінів і термінологічних словосполучень українською та російською мовами: *(укр.) корисні копалини – (рос.) полезные ископаемые*.

Слід звернути увагу на власні назви українською та російською мовами, їх граматичні ознаки, передусім рід, та правопис: *(укр.) Український Лісостеп (чоловічий рід) – (рос.) Украинская Лесостепь (женский род)*.

Порівняйте!

(укр.) одна з найбільших держав – (рос.) одно из величайших государств;

(укр.) становить 47 мільйонів осіб – (рос.) составляет 47 миллионов человек;

(укр.) разом узятих – (рос.) вместе взятых;

(укр.) степова зона – (рос.) степная зона;

(укр.) український степ – (рос.) украинская степь;

(укр.) корисні копалини – (рос.) полезные ископаемые;

(укр.) за запасами залізної руди – (рос.) по запасам железной руды;

(укр.) кам'яне вугілля – (рос.) каменный уголь;

(укр.) посідає перше місце – (рос.) занимает первое место;

(укр.) слов'яни -- (рос.) славяне;

(укр.) друге за чисельністю місце (рос.) второе по численности место.

Запам'ятайте!

(укр.) Полісся – (рос.) Полесье;

(укр.) Лісостеп – (рос.) Лесостепь;

(укр.) Кримський півострів – (рос.) Крымский полуостров;

(укр.) росіяни – (рос.) русские;
(укр.) білоруси – (рос.) белорусы.

Питання до тексту

1. Якою є Україна серед держав Європи?
2. Скільки осіб становить населення України?
3. Якою є площа України?
4. Які території перевищує площа України?
5. Якими є природні умови України?
6. Де знаходиться степова зона – Полісся?
7. Що знаходиться в середній частині України?
8. Що тягнеться на півдні України?
9. Де знаходяться Карпатські гори?
10. Які гори є на півдні Кримського півострова?
11. Чим багаті надра України?
12. Яке місце в Європі посідає Україна за запасами залізної руди та кам'яного вугілля ?

Текст № 2. На вулицях Харкова

Ми йдемо по довгій і широкій вулиці в центрі міста. На ній по обидва боки стоять високі будинки. Ми рухаємося по тротуару. Тут ходять люди. А там – проїжджа частина, де їздять автомобілі, тролейбуси, автобуси, таксі. Транспорт по проїжджій частині рухається за правилами. Ось проїхав десятий автобус, він їде в напрямку Південного залізничного вокзалу. А тут зупинка восьмого тролейбуса, він їде до зоопарку. На проїжджій частині є розмітка білою фарбою. Білі смуги – це місце переходу. Люди переходять вулицю за сигналом світлофора.

На перших поверхах будинків розмістилися магазини, сервісні центри, невеликі кафе, аптеки. На перехресті цієї вулиці з сусідньою кінотеатр "Мрія". Афіша повідомляє, що сьогодні тут проходить фестиваль французького кіно. Далі, на розі вулиці й провулка, міститься великий торгівельно-розважальний центр "Плаза".

Ми доходимо до Театральної площі. Велика красива споруда на площі – це театр української драми. Сюди приходять люди дивитися вистави. Сьогодні увечері буде йти п'єса Івана Котляревського "Наталка Полтавка". Поряд із театром – невеликий сквер. По обидва боки алеї

стоять лавочки. Тут відпочивають люди. Неподалік Театральної площі станція метро "Радянська". Поряд зі станцією метро стоять газетні та квіткові кіоски.

На вулиці Сумській стоїть пам'ятник Тарасові Шевченку. Цей пам'ятник дуже красивий. Навколо постаті великого українського поета розміщені фігури героїв із його творів.

Далі починається ділова частина нашого міста. На вулиці стоять сучасні хмарочоси. Тут розташовані офіси, банки, бізнес-центри. Прямо перед нами – будівля університету. Тут ми навчаємось.

Словник

алея аллея

будинок дом

будівля здание

вистава спектакль

далі далее, дальше

дивитися смотреть

ділова частина деловая часть

довгий длинный

залізничний железнодорожный

здійснюватися осуществляться

зупинка остановка

їздити ездить

іти идти

лавочка скамейка

міститися находится

місто город

мрія мечта

на розі на углу

напрямок направление

обидва оба

перехрестя перекресток

поверх этаж

повідомляти сообщать

провулок переулок

проїжджа частина проезжая часть

розважальний развлекательный

розміститися разместиться

розмітка разметка

рух движение

рухатися двигатся

сквер небольшой парк

смуга полоса

сучасний современный

хмарочос небоскреб

ходити ходить

Лексико-граматичний коментар

В українській та російській мовах є відмінності в уживанні прийменника **по**. Цей прийменник в українській мові вживають переважно у словосполученнях, що називають місце руху або дії: їхати по дорозі, рухатися по колу. Тому російські словосполучення з прийменником **по** в багатьох випадках потрібно перекладати, вживаючи інші прийменники: (укр.) за наказом – (рос.) по приказу, (укр.) за Вашим проханням – (рос.) по Вашей просьбе.

Порівняйте!

(укр.) по обидва боки – (рос.) по обе стороны;

(укр.) за сигналом світлофора – (рос.) по сигналу светофора;

(укр.) здійснювати за правилами – (рос.) осуществляют по правилам.

Запам'ятайте!

(укр.) проїжджа частина – (рос.) проезжая часть;

(укр.) поряд зі станцією метро – (рос.) рядом со станцией метро.

Питання до тексту

1. Як рухається транспорт по проїжджій частині вулиці?
2. У якому напрямку їде десятий автобус?
3. Куди їде восьмий тролейбус?
4. Яка розмітка є на проїжджій частині вулиці?
5. Що позначають білі смуги на проїжджій частині вулиці?
6. Як люди переходять вулицю ?
7. Що розмістилося на перших поверхах будинків?
8. Яка споруда є на Театральній площі?
9. Який пам'ятник стоїть на вулиці Сумській?
10. Що розташовано в діловій частині нашого міста?

Текст № 3. Прогулянка Києвом

Київ – це старовинне місто. Воно має довгу та цікаву історію. За легендою, Київ заснували три брати – Кий, Щек і Хорив та їхня сестра Либідь. На честь старшого брата місто назвали Києвом. Дві гори дістали назви Щекавиця та Хоривиця, а притоку Дніпра на честь сестри назвали Либідь. Місто розкинулося на високих пагорбах уздовж Дніпра. В давнину на схилах широкої ріки жило плем'я землеробів та мисливців – поляни. У кінці 5 століття нашої ери тут виникло поселення, яке з часом перетворилося на велике місто.

Головна вулиця сучасного Києва – Хрещатик. Вона веде до центральної площі Києва – майдану Незалежності. Колись на цьому місці був яр у формі хреста. Тому вулицю назвали Хрещатик. Кияни люблять тут зустрічатися та відпочивати. У вихідні дні Хрещатик стає пішохідним. Далі ми піднімаємось на Володимирську гірку. Звідси ми бачимо мальовничі краєвиди Дніпра. Тут стоїть пам'ятник князю Володимирові. Він увів християнство в Київській Русі.

В усьому світі відома Києво-Печерська лавра. Лавра – це великий чоловічий православний монастир. Тут є такі величні споруди: Успенський собор, надбрамна церква, трапезна, оборонні мури. Ці споруди утворюють архітектурний ансамбль. На території лаври є печери. Там жили й молилися монахи. Києво-Печерську лавру заснував князь Ярослав Мудрий.

Андріївська церква – це оригінальна пам'ятка архітектури. Вона побудована у 18 столітті за проектом відомого італійського архітектора Растреллі. Ця церква виконана в стилі бароко. Від Андріївської церкви починається Андріївський узвіз. Андріївський узвіз – традиційне місце проведення фестивалів, концертів. Тут відбуваються виставки сучасних художників. Гості Києва приходять на Андріївський узвіз і купують картини художників.

Словник

прогулянка прогулка

заснувати основать

дістати получить

назва название

пагорб холм

уздовж вдоль
давнина древность
схил склон
мисливець охотник
з часом со временем
перетворитися превратиться
сучасний современный
незалежність независимость
колись когда-то
яр овраг
мальовничий живописный
відомий известный
чоловічий мужской
величний величественный
споруда сооружение
церква церковь
мур стена
печера пещера
пам'ятка памятник
побудований построенный
виконаний выполненный
починатися начинаться
узвіз спуск
проведення проведение
відбуватися проходить
купувати покупать

Лексико-граматичний коментар

У тексті трапляються слова, що пишуться через апостроф. Апостроф пишеться перед *я, ю, є, ї* після *б, п, в, ф, м, р*: *здоров'я, плем'я, пам'ять*. Якщо перед цими буквами стоїть приголосний, що належить до кореня (крім *р*), то апостроф не пишеться: *духмяний, морквяний, свято, цвях*, але: *черв'як, торф'яний*. Апостроф також пишеться після префіксів та першої частини складних слів, що закінчуються на твердий приголосний: *під'їзд, з'ясувати, об'єднаний*.

Слід звернути увагу на слова, близькі за звучанням, але різні за значенням – це так звані слова-пароніми. Так, слово *пам'ятник* означає архітектурну або скульптурну споруду в пам'ять якоїсь особи чи події: *пам'ятник Тарасу Шевченку*. Слово *пам'ятка* означає збережений предмет культури минулого: *пам'ятка середньовічної архітектури*.

Порівняйте!

(укр.) за легендою – (рос.) по преданію;

(укр.) назвали на честь брата – (рос.) назвали в честь брата;

(укр.) перетворитися на місто – (рос.) превратиться в город.

Запам'ятайте!

(укр.) дістати назву – (рос.) получить название;

(укр.) побудувати за проектом – (рос.) построить по проекту;

(укр.) історична пам'ятка – (рос.) исторический памятник.

Питання до тексту

1. Хто, за легендою, був засновником Києва?
2. На честь кого місто назвали Києвом?
3. Яка головна вулиця сучасного Києва?
4. Чим відомий князь Володимир?
5. Що таке Києво-Печерська лавра?
6. За чиїм проектом була побудована Андріївська церква?
7. Що відбувається на Андріївському узвозі?

Текст № 4. Софія Київська

Софійський собор був побудований за часів князювання Ярослава Мудрого в період розквіту Київської Русі на честь перемоги над печенігами 1036 року. Це визначна подія в культурному та державному житті Київської Русі і найвище досягнення у розвитку давньоруського мистецтва періоду X – XI століть.

Софійський собор уже десять століть височить золотими куполами над Києвом. Це символ стародавньої столиці, а також держави України.

Назва собору походить від грецького слова "софія", що означає – "мудрість". Софійський собор – це головний храм давньоруської держави. Тут відбувалися урочисті державні церемонії: у соборі зустрічали іноземних послів, освячували князя на київський престол,

тобто на керівництво державою, укладали міжнародні угоди, перед ним відбувалися віча.

Ще в XI столітті Софія Київська викликала захоплений подив співвітчизників та іноземних гостей столиці – подібної споруди не було в той час у всій Європі.

І тепер усередині собору збереглися архітектурні риси XI століття. Історична й культурна цінність Софії Київської – це настінний розпис XI століття – 260 квадратних метрів мозаїк (зображення із кубиків різнокольорової смальти), а також 3000 квадратних метрів фресок. Це малюнки, виконані водяними фарбами по сирій штукатурці. Збереглося мозаїчне зображення Богоматері – Оранти, велична шестиметрова постать.

У Софійському соборі розміщена великокнязівська усипальниця. На стіні храму є зображення сім'ї Ярослава Мудрого – засновника собору. У центрі цієї композиції зображено Христа, неподалік постаті княгині Ольги та князя Володимира Великого.

Нині Софія Київська відбудована в стилі українського бароко. Реставратори відновили чудовий зовнішній вигляд та інтер'єр собору – історичного храму всієї України.

Словник

великокнязівський великокняжеский

визначний знаменательный

відновити восстановить

досягнення достижения

за часів во времена

зовнішній вигляд внешний вид

керівництво руководство

малюнок рисунок

мистецтво искусство

освячувати освящать

перемога победа

побудований построенный

подив удивление

подія событие

постать фигура

походить происходит

риса черта
різнокольоровий разноцветный
розквіт расцвет
співвітчизник соотечественник
урочистий торжественный
фарба краска
чудовий чудесный

Лексико-граматичний коментар

У тексті трапляються слова, в яких пишеться буквосполучення *-ЬО-*. Це буквосполучення треба писати всередині слова після приголосного для позначення м'якості цього приголосного перед *-о-*: давньоруський, стародавньої. Після твердого приголосного пишеться *-о-*: *міжнародного, історичного*.

Офіційна назва храму – Софійський собор. Він міститься на території Софійського монастиря і є складовою Національного заповідника "Софія Київська" (крім собору, до цього заповідника належать Золоті Ворота, Андріївська церква, Кирилівська церква в Києві та Судацька фортеця). Тому цей храм також називають *Софія Київська*. Отже, назви *Софійський собор* і *Софія Київська* є синонімічними.

Порівняйте!

(укр.) за часів князювання – (рос.) во времена княжения;
(укр.) на честь перемоги – (рос.) в честь победы;
(укр.) настінний розпис – (рос.) настенная роспись;
(укр.) в період розквіту – (рос.) в период расцвета;
(укр.) визначна подія – (рос.) знаменательное событие;
(укр.) найвище досягнення – (рос.) наивысшее достижение;
(укр.) стародавня столиця – (рос.) древняя столица;
(укр.) подібна споруда – (рос.) подобное сооружение;
(укр.) постать княгині – (рос.) фигура княгини.

Запам'ятайте!

(укр.) усередині собору – (рос.) внутри собора;
(укр.) цілком досить – (рос.) вполне достаточно;
(укр.) давньоруське мистецтво – (рос.) древнерусское искусство;
(укр.) назва собору походить від грецького слова – (рос.) название собора восходит к греческому слову;

(укр.) укладати міжнародні угоди –(рос.) составляют международные договора;

(укр.) відбувалися урочисті державні церемонії – (рос.) происходили торжественные государственные церемонии;

(укр.) українського бароко – (рос.) украинское барокко;

(укр.) зовнішній вигляд – (рос.) внешний вид.

Питання до тексту

1. Коли був побудований Софійський собор?
2. На честь якої події був побудований Софійський собор?
3. Символом чого є Софійський собор?
4. Від якого слова походить назва собору?
5. Які державні церемонії відбувалися в Софійському соборі?
6. Чому Софія Київська викликала захоплений подив співвітчизників та іноземних гостей столиці ще в XI столітті?
7. Що є історичною та культурною цінністю Софії Київської?
8. Як називаються малюнки, виконані водяними фарбами по сирій штукатурці?
9. Яке мозаїчне зображення збереглося в Софійському соборі?
10. Чому на стіні храму є зображення сім'ї Ярослава Мудрого?
11. Якою є композиція зображення сім'ї Ярослава Мудрого?
12. У якому стилі нині відбудована Софія Київська?

Текст № 5. Києво-Печерська Лавра

Києво-Печерська Лавра відома всьому світу. Це древній монастир на кручах Дніпра. Його називають другим Єрусалимом, сприймають з тим же трепетним преклонінням, як і благословенні місця Святої Землі.

Ця свята обитель була створена в середині XI ст. в дрімучих київських лісах. Близько 1051 року на береги Дніпра прийшли перші ченці монастиря. Одного з них звали Антоній. Він вирив печеру і став там молитись. У житті його звали Антипа, він народився в місті Любеч на Чернігівщині. Антипа повернувся у рідні місця зі Святої Афонської гори. Згодом до нього приєднався юнак із села Васильків на Київщині, якого звали Феодосій. Вражені святістю їхнього життя, довкола почали збиратися люди, котрі прагнули присвятити своє життя служінню Богу. Вони заснували монастир, який зростав, розвивався. У XII ст.

Печерський монастир дістав статус Лаври, тобто головного монастиря. На його території були зведені дивовижні храми. Зокрема, тут збудовано соборний храм в ім'я Успіння Богородиці. Споруджено також у XI – XII століттях церкву Іоанна Предтечі, Свято-Троїцьку надбрамну церкву, храм Спаса на Берестові, Трапезну Палату та інші споруди. Ці храми побудували визначні давньоруські та грецькі майстри.

Лавра була першоджерелом руської науки, тут брали початок усі наші школи. Тут жив і був вихований наш перший літописець, тут же були перші лікарі, перші автори книг і перші живописці.

Літописи зберегли імена художників-іконописців – святих Аліпія та Григорія. У Лаврі жили й працювали видатні давньоруські лікарі – святий Агапіта, святий Даміан, святий Петро Сиріаник та інші. Їхні молитви й до цього часу допомагають зціляти хворих. У Лаврі були написані літописи. Їх авторами були літописці – преподобні Іаков, Никон, автор "Повісті минулих літ" преподобний Нестор. У Лаврі народився "Києво-Печерський Патерик" – визначний літературний твір, що розповідає про дивовижні духовні подвиги святих. Упродовж століть Києво-Печерський монастир був визнаним центром культурного життя нашої Вітчизни.

Мирний перебіг життя Лаври переривався суворими випробуваннями. Міжусобні війни, напади зовнішніх ворогів супроводжувалися пограбуваннями та руйнуваннями монастиря. Та Лавра постійно відроджувалася. Архітектурний ансамбль її впродовж багатвікової історії змінювався кілька разів, та на кінець XVII ст. сформувався остаточно і в цьому вигляді, без суттєвих змін, зберігся до наших днів. Силами віруючих було приведено до належного стану храми й споруди.

Якщо дивитися на Київ з лівого берега Дніпра, перед поглядом постають у золотому сяйві стародавні споруди Києво-Печерської Лаври, що напрочуд затишно розташувалися на високих дніпрових пагорбах.

Словник

відомий известный

сприймати воспринимать

згодом вскоре, через некоторое время

прагнути стремиться

тобто то есть

дивовижний удивительный

зокрема в частности
визначний выдающийся, знаменитый
першоджерело первоисточник
літописець летописец
лікар доктор, врач
живописець живописец
зберегти сберечь
художник-іконописець художник-иконописец
працювати работать
давньоруський древнерусский
інший иной, другой
допомагати помогать
зціляти исцелять
хворий больной
народитися родиться
твір произведение, сочинение
розповідати рассказывать
перериватися прерываться
напад нападение
супроводжуватися сопровождаться
пограбування грабеж, ограбление
руйнування разрушение
багатівіковий многовековой
змінюватися изменяться
споруда сооружение
лівий левый
погляд взгляд
сяйво сияние
стародавній древний
напрочуд удивительно
затишно уютно
розташуватися разместиться

Лексико-граматичний коментар

Слід звернути увагу на вживання великої літери в тексті. З великої літери пишуться такі власні назви:

- імена, імена по батькові, прізвища людей: Антоній, Феодосій, Нестор, Аліпій, Григорій, Агапіт, Даміан, Петро Сиріаник;

- імена, назви свят і постів, пов'язаних з релігією: Бог, Спаситель, Великдень, Трійця;

- назви пам'яток архітектури, замків, храмів та їх частин: церква Іоанна Предтечі, Свято-Троїцька надбрамна церква, храм Спаса на Берестові, Трапезна Палата;

- географічні назви, у тому числі метафоричні: Єрусалим, Свята Земля, Свята Афонська гора, Київ, Дніпро, Васильків.

Назви літописів, літературних творів пишуться з великої букви і в лапках: "Повість минулих літ", "Києво-Печерський Патерик".

Слово *преподобний* у православній церкві означає *святий, праведний*. Так називають священнослужителів, монахів, які присвятили своє життя поклонінню Богові.

Порівняйте!

(укр.) благословенні місця – (рос.) благословенные места;

(укр.) дістати статус – (рос.) получить статус;

(укр.) присвятити своє життя – (рос.) посвятить свою жизнь;

(укр.) заснували монастир – (рос.) основать монастырь;

(укр.) зціляти хворих – (рос.) исцелять больных;

(укр.) мирний перебіг життя – (рос.) мирное течение жизни;

(укр.) упродовж століть – (рос.) в продолжение столетий;

(укр.) в золотому сяйві – (рос.) в золотом сиянии;

(укр.) визнаний центр – (рос.) признанный центр;

(укр.) постійно відроджуватися – (рос.) постоянно возрождаться;

(укр.) без суттєвих змін – (рос.) без существенных изменений;

(укр.) центр культурного життя – (рос.) центр культурной жизни.

Запам'ятайте!

(укр.) Києво-Печерська Лавра – (рос.) Киево-Печерская Лавра;

(укр.) Єрусалим – (рос.) Иерусалим;

(укр.) "Повість минулих лет" – (рос.) "Повесть временных лет";

(укр.) в цьому вигляді – (рос.) в этом виде;

(укр.) літопис – (рос.) летопись;

(укр.) кілька разів – (рос.) несколько раз;

(укр.) належний стан – (рос.) надлежащее состояние;

(укр.) до цього часу – (рос.) до этого времени;

(укр.) міжусобні війни – (рос.) междоусобные войны;

(укр.) до наших днів – (рос.) до наших дней;

(укр.) сформувався остаточно – (рос.) сформироваться окончательно;
(укр.) суворі випробовування – (рос.) суровые испытания;
(укр.) зовнішні вороги – (рос.) внешние враги;
(укр.) силами віруючих – (рос.) силами верующих;
(укр.) розповідати про духовні подвиги – (рос.) рассказывать о духовных подвигах;
(укр.) якщо дивитися – (рос.) если смотреть;
(укр.) на дніпрових пагорбах – (рос.) на днепровских холмах;
(укр.) Свята Земля – (рос.) Святая Земля;
(укр.) Чернігівщина – (рос.) Черниговщина;
(укр.) Свята Афонська гора – (рос.) Святая Афонская гора;
(укр.) Київщина – (рос.) Киевщина.

Питання до тексту

1. Що таке Києво-Печерська Лавра?
2. Де знаходиться Києво-Печерська Лавра?
3. Як називають Києво-Печерську Лавру?
4. Коли й де було створено цю святу обитель?
5. Як звали перших ченців монастиря?
6. Де молилися перші ченці Києво-Печерської Лаври?
7. Коли Печерський монастир дістав статус Лаври?
8. Що таке Лавра?
9. Що було зведено на території монастиря?
10. Хто будував храми Києво-Печерської Лаври?
11. Яке значення мала Лавра для розвитку руської науки?
12. Імена яких художників-іконописців зберегли літописи?
13. Які видатні давньоруські лікарі жили й працювали Лаврі?
14. Які літописи були написані в Лаврі?
15. Хто є автор "Повісті минулих літ"?
16. Який літературний твір розповідає про дивовижні духовні подвиги святих?
17. Яке значення мав Києво-Печерський монастир для культурного життя нашої Вітчизни?
18. Чим переривався мирний перебіг життя Лаври?
19. Коли сформувався остаточно архітектурний ансамбль Києво-Печерської Лаври?
20. Ким було приведено до належного стану храми й споруди Києво-Печерської Лаври?

Текст № 6. Музей під відкритим небом

Неподалік від Києва на 150 гектарах розкинувся архітектурно-ландшафтний комплекс Пирогово – музей народної архітектури та побуту. У 1969 році на території села Пирогово, що міститься на околиці Києва, було вирішено відкрити музейний комплекс, а в 1976 році музей уже почав працювати.

Серед лісистих пагорбів під відкритим небом розташувалося більше 300 експонатів, зібраних із усіх куточків України. Під час прогулянки відвідувачі комплексу можуть побачити, як жили наші предки в Закарпатті, на Полтавщині й Слобожанщині, Подолі, Поліссі або в Південній Україні в період, починаючи з 16 століття. Тут зібрані зразки різних етнографічних культур України: стародавні хати-мазанки, прадавні дерев'яні млини-вітряки, церкви, які привозили з різних куточків України. Кожний будиночок у Пирогово – це маленький музей, де відтворена обстановка й атмосфера, у якій жили українські селяни. Створюючи експозицію, історики максимально дотримувалися документальних свідчень.

Дуже красиво в Пирогово навесні, у травні, коли зацвітають яблуні, вишні. У цей час здається, що всі ці дворики заселені, от-от вийде з будинку господаря, з лементом вибіжать дітлахи. Особливості місцевості, на якій розташувався музей, дозволили достовірно відтворити поселення. Наприклад, експонати, що представляють Карпати, розташовані на крутих пагорбах, серед хвойних дерев, а будинки й садиби перебувають один від одного на великій відстані, як і в справжніх карпатських селах у минулому. Тут більше будинків, що побудовані з добротного лісу і мають більші розміри порівняно з іншими районами України. За день обійти весь музей Пирогово складно – занадто велика територія, але, при бажанні, – цілком можливо. Під час подорожі по міні-Україні стають помітними відмінності в умовах життя людей, в особливостях ведення господарства.

Чисте повітря й гарний пейзаж роблять Пирогово вдалим місцем для відпочинку й узимку, й улітку. В унікальних дерев'яних церквах, що діють на території Пирогово, можна навіть замовити обряд вінчання. У Пирогово регулярно відбуваються ярмарки, що збирають шанувальників фольклору та просто веселого здорового відпочинку. На ярмарку можна

не лише повеселитися, але й придбати виготовлені руками майстрів одяг, килимки, вишиті подушки, рушники й сорочки, гончарні вироби, шкіряні сумки ручної роботи й авторське взуття з льону – усього не перелічиш.

Охочі мають змогу сісти за на гончарне коло й виготовити на пам'ять глечик або спробувати удачі в іншому ремеслі. Тут можна послухати народну музику і навіть потанцювати під чисту дзвінку мелодію сопілки, почути кобзу, бандуру.

Словник

розкинутися раскинуться

відкрити открыть

розташуватися разместиться

зібрати собрать

можуть могут

побачити увидеть

зразки образцы

прадавній древний

млин-вітряк ветряная мельница

церква церковь

привозити привозить

кожний каждый

будиночок домик

свідчення свидетельство

господиня хозяйка

дітлахи дети

дозволити позволить

відтворити воссоздать

наприклад например

садиба усадьба

справжній настоящий

побудувати построить

розмір размер

обійти обойти

складно трудно

подорож путешествие

помітний заметный
повітря воздух
гарний красивый
діяти действовать
навіть даже
майстер мастер
одяг одежда
килим ковер
послухати послушать
потанцювати потанцевать

Лексико-граматичний коментар

У коренях *-бир-/-бер-*, *-дир-/-дер-*, *-мир-/-мер-*, *-тир-/-тер-*, *-пир-/-пер-*, *-стил-/-стел-* відбувається чергування **е** з **и**.

У таких коренях пишемо **и**, якщо в слові наявний суфікс **-а-**: *збирають*, *пробиратись*, *помирають*, *завмира́ла*.

Будуючи речення з дієприслівниковим зворотом, слід пам'ятати, що дієприслівник і дієслівна форма в реченні мають називати дії, які виконує одна й та ж особа чи предмет: *Створюючи експозицію, історики максимально дотримувалися документальних свідчень*.

М'який знак уживається у дієслівних формах 3-ї особи однини та множини в буквосполученні *-ться*, яке позначає вимову [ц':а]: *доведеться*, *здається*, *відбувається*, *робиться*, *пишеться*, *носиться*, *вирішується*, *пишається*.

Слід звернути увагу на значення іншомовних слів, використаних у тексті, та правильно їх уживати: ландшафт – природний географічний комплекс, у якому всі компоненти перебувають у складній взаємодії, утворюючи єдину систему; етнографічний – пов'язаний з матеріальною та духовною культурою народу, особливостями побуту, звичаями певного народу; експонат – предмет, виставлений для огляду в музеї чи на виставці.

Порівняйте!

(укр.) неподалік від Києва – (рос.) недалеко от Киева, рядом с Киевом, возле Киева;

(укр.) міститися на околиці – (рос.) находится на окраине, находится на окраине;

(укр.) більше 300 експонатів – (рос.) более 300 экспонатов;
(укр.) із усіх куточків України – (рос.) со всех уголков Украины;
(укр.) під час прогулянки – (рос.) во время прогулки;
(укр.) починаючи з 16 століття – (рос.) начиная с 16 столетия;
(укр.) відтворити обстановку – (рос.) воссоздать обстановку;
(укр.) особливості місцевості – (рос.) особенности местности;
(укр.) відвідувачі комплексу – (рос.) посетители комплекса;
(укр.) створюючи експозицію – (рос.) создавая экспозицию;
(укр.) у цей час здається – (рос.) в это время кажется;
(укр.) на великій відстані один від одного – (рос.) на большом расстоянии друг от друга;
(укр.) порівняно з іншими районами України – (рос.) по сравнению с другими районами Украины;
(укр.) занадто велика територія – (рос.) слишком большая территория;
(укр.) відмінності в умовах життя людей – (рос.) отличия в условиях жизни людей;
(укр.) особливості ведення господарства – (рос.) особенности ведения хозяйства;
(укр.) замовити обряд вінчання – (рос.) заказать обряд венчания;
(укр.) великий ярмарок – (рос.) большая ярмарка;
(укр.) гончарні вироби – (рос.) гончарные изделия;
(укр.) шкіряні сумки ручної роботи – (рос.) кожаные сумочки ручной работы;
(укр.) авторське взуття з льону – (рос.) авторская обувь из льна;
(укр.) усього не перелічиш – (рос.) всего не перечислишь.

Запам'ятайте!

(укр.) архітектурно-ландшафтний комплекс – (рос.) архитектурно-ландшафтный комплекс;
(укр.) музей народної архітектури та побуту – (рос.) музей народной архитектуры и быта;
(укр.) Закарпаття – (рос.) Закарпатье;
(укр.) Слобожанщина – (рос.) Слобожанщина;
(укр.) Полтавщина – (рос.) Полтавщина;
(укр.) Поділ – (рос.) Подол;
(укр.) Полісся – (рос.) Полесье;
(укр.) узимку й улітку – (рос.) зимой и летом;

(укр.) в минулому – (рос.) в прошлом;
(укр.) етнографічна культура – (рос.) этнографическая культура;
(укр.) цілком можливо – (рос.) вполне возможно;
(укр.) вдале місце – (рос.) удачное место;
(укр.) шанувальники фольклору – (рос.) любители фольклора;
(укр.) не лише повеселитися, але й придбати – (рос.) не только повеселиться, но и приобрести;
(укр.) охочі мають змогу – (рос.) желающие имеют возможность;
(укр.) гончарне коло – (рос.) гончарный круг;
(укр.) виготовити на пам'ять – (рос.) изготовить на память;
(укр.) спробувати удачі – (рос.) попытать удачи.

Питання до тексту

1. Де знаходиться музей народної архітектури та побуту України?
2. Скільки експонатів має музей?
3. Які експонати є в музеї народної архітектури та побуту?
4. Що відтворено в будиночках музею?
5. Чого дотримувались історики, створюючи експозицію музею?
6. Що дозволило історикам достовірно відтворити поселення?
7. Де розташовані експонати, що представляють Карпати?
8. Що стає помітним під час подорожі по міні-Україні?
9. У яку пору року буває особливо красиво в Пирогово?
10. Чому Пирогово є вдалим місцем для відпочинку улітку?
11. Де в Пирогово можна замовити обряд вінчання?
12. Що регулярно відбувається в Пирогово?
13. Хто приходить на ярмарки, які влаштовують в музеї?
14. Що можна придбати на ярмарках у Пирогово?
15. Що можна виготовити на гончарному колі?
16. Чому складно за один день обійти весь музей народної архітектури та побуту ?

Текст № 7. Палаці і парки Криму

Кримські парки – це поєднання найбільш виразних компонентів природного ландшафту: гір, лісу і моря. Більше ста п'ятдесяти років пройшло від часу їх створення, а вигляд парків практично не змінюється.

Найбільш популярними в Криму є парки в містах Алупка, Лівадія, Массандра, Форос, Симеїз та інші.

Парк – це живий організм, і тому найбільш складним є завдання з його реставрації і збереження. Адже активний вік рослини – 100 – 200 років. Довше живуть лише окремі рослини. Тому для збереження парку потрібні постійне дбайливе піклування, невтомний пошук і любов.

Кримські парки – це унікальна природа та величезна історико-культурна й художня цінність.

Алупкинський парк створений навколо колишнього палацу графа Воронцова. Палац і парк в Алупці мають риси романтичного стилю. Будівництво самого палацу закінчилося в 1837 році. Палац проектував відомий англійський архітектор Едвард Блор. Парк створював садівник Карл Кебах. Роботи в парку тривали протягом 25 років.

Палац розташований на вузькому майданчику над морем біля підніжжя гори Ай-Петрі. Північний фасад палацу нагадує старий шотландський замок. Всі деталі й облицювання палацу виконані з місцевого сіро-зеленого каменю – діориту, тому складається враження, ніби весь палац вирізьблено зі скелі. Південний фасад виконаний у мавританському стилі: з нарядної світлої лоджії відкривається красивий вид на море. У східному й західному фасадах палацу є багато елементів фортечної середньовічної архітектури. Палац ніби повторює обриси гори Ай-Петрі, вершина якої й сама схожа на фантастичний замок. Важко уявити більш повне злиття архітектури з природою!

В інтер'єрі палацу також вражають контрасти: кімнати з панелями й стелями з темного дерева і поряд блакитна вітальня з м'якими лініями кутків, суцільно оздоблена ліпленням з білих кольорів по блакитному фону. Дуже красивим є зимовий сад з розкішними рослинами й прекрасною колекцією скульптури.

Парковий ансамбль розміщується на площі в 40 гектарів. Особливо красивий верхній парк, що починається відразу за палацом. Він непомітно зливається з лісами біля підніжжя Ай-Петрі. У Верхньому парку є великі світлі галявини, зарослі соковитою зеленою травою. Тут звиваються доріжки й стежечки. Штучні озера оформлені мініатюрними водоспадами і каскадами. Через струмки й канали перекинуті місточки. Надзвичайно красивим є каскад із трьох озер. Верхнє озеро, найменше за розміром, наповнене дзеркально-чистою водою і надзвичайно

мальовниче. У цьому маленькому озері, ніби в дзеркалі, відбивається довколишній пейзаж. У середньому і нижньому озерах мешкають екзотичні лебеді й качки. Біля озер вдало розміщені уламки скель, що переходять вище по схилу у Великий Хаос – природне нагромадження велетенських каменів, а на вершині Великого Хаосу шумить старий сосновий гай. В ущелинах скель росте сунічник дрібноплідний з коралово-червоною корою і вічнозеленим листям. Серед нагромадження кам'яних брил насаджений унікальний самшитовий гай. Усе: камінь, ліс і вода – створює дивовижну гармонію природи.

Словник

багато много

будівництво строительство

величезний огромный

вигляд вид

виконати выполнить

відкриватися открываться

відомий известный

вузький узкий

закінчитися закончиться

збереження сохранение

змінюватися изменяться

колір цвет

кут угол

лише только

ліплення лепнина

м'який мягкий

майданчик площадка

мальовничий красочный

мають имеют

місцевий местный

нагадувати напоминать

нагромадження нагромождение

невтомний неутомимый

обриси очертания

оздоблений украшенный

окремий отдельный

палац дворец

підніжжя подножие
повторювати повторять
поєднання соединение, сочетание
поряд рядом
постійний постоянный
потрібен нужен
пошук поиск
проектувати проектировать
розташувати разместить
рослина растение
садівник садовник
середньовічний средневековый
створювати создавать
стеля потолок
суцільний сплошной
схожий похожий
тривати продолжаться
ущелина ущелье
фортеця крепость

Лексико-граматичний коментар

У тексті трапляються складені форми найвищого ступеня порівняння прикметників. Ці форми утворюються додаванням слів *найбільш*, *найменш* до звичайних прикметників: *найбільш виразний*, *найбільш популярний*, *найбільш складний*.

Важливо знати, як пишуться складні слова, що трапляються в тексті.

Пишуться через дефіс:

- складні прикметники, утворені з двох основ, які означають якість із додатковим відтінком, відтінки кольорів або поєднання кількох кольорів в одному предметі: *сіро-зеленоий*, *коралово-червоний*;
- складні назви проміжних частин світу: *південно-східний*;
- складні іменники з першою частиною *історико-*: *історико-культурний*.

Пишуться разом:

- складні прикметники, утворені від сполучення іменника та узгоджуваного з ним прикметника: *середньовічний* (*середні віки*), *дрібноплідний* (*дрібні плоди*);

- складні прикметники, утворені від підрядних словосполучень: *вічнозелений (зелений (як довго?) вічно)*;
- складні прикметники, у яких першим компонентом виступає прислівник: *дзеркально-чистий*.

Порівняйте!

- (укр.) найбільш виразний – (рос.) наиболее выразительный;
 (укр.) більше ста п'ятдесяти років – (рос.) более ста пятидесяти лет;
 (укр.) найбільш популярний – (рос.) наиболее популярный;
 (укр.) від часу їх створення – (рос.) со времени их создания;
 (укр.) завдання з реставрації – (рос.) задание по реставрации;
 (укр.) найбільш складний – (рос.) наиболее сложный;
 (укр.) вік рослини – (рос.) возраст растения;
 (укр.) дбайливе піклування – (рос.) заботливый уход;
 (укр.) історико-культурна й художня цінність – (рос.) историко-культурная и художественная ценность;
 (укр.) навколо колишнього палацу – (рос.) вокруг бывшего дворца;
 (укр.) протягом 25 років – (рос.) на протяжении 25 лет;
 (укр.) риси романтичного стилю – (рос.) черты романтического стиля;
 (укр.) складається враження – (рос.) создается впечатление;
 (укр.) у мавританському стилі – (рос.) в мавританском стиле;
 (укр.) вид на море – (рос.) вид на море;
 (укр.) на площі в 40 гектарів – (рос.) на площади в 40 гектаров;
 (укр.) важко уявити – (рос.) трудно представить;
 (укр.) вражають контрасти – (рос.) поражают контрасты.

Запам'ятайте!

- (укр.) північний фасад – (рос.) северный фасад;
 (укр.) південний фасад – (рос.) южный фасад;
 (укр.) східний і західний фасади – (рос.) восточный и западный фасады;
 (укр.) блакитна вітальня – (рос.) голубая гостиная;
 (укр.) біля підніжжя Ай-Петрі – (рос.) возле подножия Ай-Петри;
 (укр.) надзвичайно красивий – (рос.) необычайно красивый;
 (укр.) найменший за розміром – (рос.) самый маленький по размеру;
 (укр.) довколишній пейзаж – (рос.) окружающий пейзаж;
 (укр.) світлі галявини – (рос.) светлые поляны;
 (укр.) соковита трава – (рос.) сочная трава;

(укр.) штучні озера – (рос.) искусственные озера;
(укр.) природне нагромодження велетенських каменів – (рос.) природное нагромождение огромных камней;
(укр.) вічнозелене листя – (рос.) вечнозеленые листья;
(укр.) дивовижна грамонія природи – (рос.) удивительная гармония природы.

Питання до тексту

1. Які компоненти природного ландшафту поєднуються в кримських парках?
2. Скільки років пройшло від часу створення Кримських парків?
3. У яких містах знаходяться найбільш популярні Кримські парки?
4. Чому найбільш складним є завдання збереження та реставрації парку?
5. Яким є активний вік рослини?
6. Що потрібно для збереження парку?
7. Біля якого палацу розташований Алупкинський парк?
8. У якому стилі створені палац і парк в Алупці?
9. Коли закінчилося будівництво палацу?
10. Хто проектував палац графа Воронцова?
11. Хто створив Алупкинський парк?
12. Скільки років тривали роботи в парку?
13. Де розташований палац?
14. Що нагадує північний фасад палацу?
15. У якому стилі виконаний південний фасад палацу?
16. Які елементи архітектури є у східному та західному фасадах палацу?
17. Що в місцевості поблизу палацу нагадує фантастичний замок?
18. Яким є внутрішній інтер'єр палацу?
19. На якій площі розміщується парковий ансамбль?
20. Що є у Верхньому парку?
21. Яким є каскад із трьох озер?
22. Які птахи мешкають у середньому і нижньому озерах?
23. Що таке Великий Хаос?
24. Що створює дивовижну гармонію природи?

Текст № 8. Що таке обереги?

У давнину кожне слов'янське плем'я мало свої обереги. Це були квіти, трави, дерева, птахи, різні предмети. Люди вважали, що обереги мають магічну силу і захищають від небезпеки.

Головним оберегом для українців була Берегиня – жінка-мати. Так наші далекі предки називали богиню, що берегла їх від усякого лиха і дарувала добро. Берегиня була покровителькою роду, домашнього вогнища. Її символічне зображення – жінка з піднятими руками.

Калина була символом кохання, родинного щастя. Тому люди завжди саджали калину біля хати. Навесні калина цвіте красивими білими квітами. Наречена вплітала ці квіти у свій вінок. Ягоди калини – червоного кольору. Українці прикрашали калиновими ягодами весільний коровай. Дівчата робили з ягід калини намисто. Ягоди калини лікують застуду, в них є багато вітамінів. Калина росте в лісах, гаях та дібровах.

Українці завжди шанували вербу. Є таке свято – Вербна неділя. Люди освячують гілочки верби в храмах. Ці гілочки мають магічну силу, вони оберігають людину від хвороби, приносять у дім добро і затишок.

Оберегом для українців був барвінок. Це красива рослина з блакитними квітами. Листя барвінку не в'яне і залишається зеленим навіть під снігом. Тому барвінок є символом вічності і сили життя. Люди саджають барвінок біля своєї оселі.

Наші предки завжди шанували хліб і вважали його святим. Люди багато працювали. Вони вирощували пшеницю й жито, робили борошно і випікали паляницю. Хліб завжди лежить на почесному місці – на столі, на рушнику. Він оберігає родину від голоду. Хліб – символ надійного життя, здоров'я і благополуччя сім'ї.

Словник

блакитний голубой

борошно мука

вважали, що считали, что

весільний коровай свадебный хлеб

давнина древность

діброва дубовый лес

домашнє вогнище домашний очаг

жито рожь

залишатися оставаться

зображення изображение
лихо зло
надійний надежный
намисто бусы
наречена невеста
небезпека опасность
оселя дом
паляниця круглый хлеб
плем'я племя
покровителька покровительница
почесний почетный
рослина растение
шанувати уважать, почитать

Лексико-граматичний коментар

У поданому тексті є слова з чергуванням приголосних звуків. В українській мові відбувається чергування приголосних звуків при творенні нових слів або форм слів. До найпоширеніших чергувань належать: [с] – [ш]: *краса – прикрашати*, [д] – [дж]: *садити - саджати*, [т] – [ч]: *святий – освячувати*, [ст] – [щ]: *виростити – вирощувати*.

Частка *не* пишеться з іменником разом, якщо цей іменник у сполученні з *не* означає одне поняття: *нависла небезпека*. Такий іменник зазвичай можна замінити синонімом: *небезпека – загроза*. Частка *не* пишеться з іменником окремо, якщо вона не становить з цим іменником єдиного поняття, а є лише запереченням: *не згода, а розбрат; не щастя, а горе; це не правда, а брехня; то не радість, а печаль*.

Порівняйте!

(укр.) захищати від небезпеки – (рос.) защищать от опасности;
(укр.) люди вважали – (рос.) люди считали;
(укр.) українці шанували вербу – (рос.) украинцы почитали вербу;
(укр.) освячувати гілочки верби – (рос.) освящают веточки вербы;
(укр.) красива рослина – (рос.) красивое растение;
(укр.) листя не в'яне – (рос.) листья не вянут;
(укр.) на почесному місці – (рос.) на почетном месте;
(укр.) благополуччя сім'ї – (рос.) благополучие семьи;
(укр.) робити борошно – (рос.) делать муку.

Запам'ятайте!

- (укр.) слов'янські племена – (рос.) славянские племена;
(укр.) магічна сила – (рос.) магическая сила;
(укр.) покровителька роду – (рос.) покровительница рода;
(укр.) сімейне вогнище – (рос.) семейный очаг;
(укр.) символічне зображення – (рос.) символическое изображение;
(укр.) родинне щастя – (рос.) семейное счастье;
(укр.) весільний коровай – (рос.) свадебный каравай;
(укр.) лікувати застуду – (рос.) лечит простуду;
(укр.) Вербна неділя – (рос.) Вербное воскресенье.

Питання до тексту

1. Що було оберегами у слов'янських племен?
2. Яку роль виконували обереги в житті людей?
3. Яким був головний оберіг для українців?
4. Як допомагала Берегиня людям?
5. Якою зображали Берегиню наші предки?
6. Чому люди завжди саджали калину біля хати?
7. Хто прикрашав квітами калини свій вінок?
8. Що прикрашали українці калиновими ягодами?
9. Які лікувальні властивості мають ягоди калини?
10. Як українці завжди ставилися до верби?
11. Коли люди освячують гілочки верби в храмах?
12. Як допомагали людям гілочки верби?
13. Чому барвінок є символом вічності і сили життя?
14. Як наші предки завжди ставилися до хліба?
15. Де завжди лежить хліб у хаті?
16. Символом чого є хліб для українців?

Текст № 9. Острів Хортиця

Хортиця – найбільший острів на Дніпрі. Він розташований у районі міста Запоріжжя. Це унікальний природний та історичний комплекс. Хортиця є одним із семи чудес України.

Острів витягнутий із північного заходу на південний схід, має довжину 12,5 км, ширину в середньому 2,5 км і площу приблизно 3 000 гектарів. У районі острова русло Дніпра перетинало дев'ять порогів.

Хортиця й прилеглі до неї острови оголошені геологічним заповідником "Дніпровські Пороги".

Існує дуже багато версій походження назви острова. Більшість дослідників виводять назву від тюркського слова "орт", "орта", що означає "середній" – розташований посеред Дніпра.

Завдяки стратегічному розташуванню Хортиця мала багате історичне минуле. За легендою, 972 року біля Дніпрових порогів загинув у боротьбі з печенігами князь Святослав Ігорович, повертаючись із походу на Константинополь.

Острів постійно використовувався як українська база проти половців і монголо-татар. 1103 руські князі на чолі зі Святополком Ізяславовичем зійшлися на Хортиці перед походом на половців.

Хортиця відіграла чималу роль у боротьбі козаків проти татар і поляків. У 15 столітті острів став центром боротьби запорозьких козаків проти польських загарбників. Слово "козак" означає вільну, незалежну людину. Запорозькі козаки були волелюбні, надзвичайно сміливі люди. Вони не хотіли коритися ні туркам, ні татарам, ні польським панам, які нападали на їхні рідні землі. На острові Хортиця, за дніпровськими порогами, вони збудували військове укріплення і жили там, тримали наготові зброю, проводили військові навчання. Коли вороги нападали на українські землі, козаки мчали на конях, вступали в бій, щоб захистити свою країну. Так виникла Запорізька Січ – своєрідна українська армія. Козаки обирали собі старшину – кошового отамана. Найхоробрішими отаманами були Северин Наливайко, Іван Сірко, Петро Сагайдачний, Петро Калнишевський. На острові багато назв, пов'язаних з перебуванням запорожців: урочище Сагайдачного, Січові ворота, Козача могила, Совутина скеля та інші.

Нині острів є державним історико-культурним заповідником, у якому створено музейний комплекс, присвячений історії запорозького козацтва. Сьогодні в музеї зібрано більше 30 тисяч предметів, які охоплюють історичний період від кам'яної доби до XIX століття. Це кам'яні знаряддя праці, кераміка, зброя, якорі, фрагменти старовинних суден, стовбур дуба, який був зрубаний кілька тисячоліть тому і стільки ж пролежав на Дніпровому дні.

Острів є частиною міста Запоріжжя. З містом острів з'єднують різні шляхи сполучення. Через острів проходить залізниця зі станцією

"Запорізька Січ" в середній частині острова. Три існуючі автомобільні мости дають можливість людям перетинати Дніпро й користуватися багатствами острова. На території острова – велика кількість пам'яток історії й археології. Є також десятки будинків відпочинку, санаторіїв.

Словник

боротьба боротьба
використовуватися использоваться
вільний свободный
волелюбний свободолюбивый
загинути погибнуть
залізниця железная дорога
зброя оружие
зрубати срубить
існувати существовать
коритися подчиняться
людина человек
мчати мчатся
надзвичайно чрезвычайно
назва название
незалежний независимый
означати обозначать
охоплювати охватывать
прилеглий прилегающий
перетинати пересекать
постійно постоянно
походження происхождение
приблизно приблизительно
присвячений посвященный
розташований размещенный
старовинний старинный
стовбур ствол
частина часть

Лексико-граматичний коментар

Важливо звернути увагу на вживання м'якого знака в словах з поданого тексту.

М'який знак уживається після букв **д, т, з, с, ц, л, н** для передачі на письмі м'якості позначуваних ними приголосних, зокрема:

- після м'якого л у кінці складу: *найбільший, унікальний, більшість, кілька, стільки*;
- після м'яких приголосних у кінці слова та складу: *дев'ять, князь, боротьба, Константинополь, роль, тисячоліть, охоплюють, з'єднують, автомобіль*;
- у суфіксах -ськ-, -зьк-, -цьк-: *тюркський, український, руський, запорозький, польський, дніпровський, військовий, морський, Калнишевський*.

Назва *Січ* утворена від дієслова *сікти*, що означає *рубати шаблю, вбивати ворогів*. Це пов'язано з тим, що головною зброєю запорозьких козаків у 15 – 16 століттях була саме шабля.

Порівняйте!

(укр.) в середньому – (рос.) в среднем;

(укр.) дуже багато – (рос.) очень много;

(укр.) більшість дослідників – (рос.) большинство исследователей;

(укр.) завдяки стратегічному розташуванню – (рос.) благодаря стратегическому расположению;

(укр.) на чолі зі Святополком – (рос.) во главе со Святополком;

(укр.) відіграла чималу роль – (рос.) сыграла немалую роль;

(укр.) запорозькі козаки – (рос.) запорожские казаки;

(укр.) польські загарбники – (рос.) польские захватчики;

(укр.) обрали собі старшину – (рос.) выбрали для себя руководителей;

(укр.) вступати в бій – (рос.) вступать в бой;

(укр.) кошовий отаман – (рос.) кошевой атаман;

(укр.) державний історико-культурний заповідник – (рос.) государственный историко-культурный заповедник;

(укр.) кілька тисячоліть тому – (рос.) несколько тысячелетий назад.

Запам'ятайте!

(укр.) північний захід – (рос.) северо-запад;

(укр.) південний схід – (рос.) юго-восток;

(укр.) історичне минуле – (рос.) историческое прошлое;

(укр.) військове укріплення – (рос.) военное укрепление;

(укр.) тримати наготові зброю – (рос.) держать наготове оружие;

(укр.) військові навчання – (рос.) военные учения;
(укр.) кам'яна доба – (рос.) каменный век;
(укр.) знаряддя праці – (рос.) орудия труда;
укр.) давати можливість – (рос.) давать возможность;
(укр.) велика кількість – (рос.) большое количество;
(укр.) пам'ятка історії – (рос.) памятник истории;
(укр.) будинок відпочинку – (рос.) дом отдыха;
(укр.) шляхи сполучення – (рос.) пути сообщения.

Питання до тексту

1. Що таке Хортиця?
2. Де розташований острів Хортиця?
3. Чи входить острів Хортиця до семи чудес України?
4. Які розміри має острів Хортиця?
5. Які є версії походження назви острова?
6. Хто загинув 972 року біля Дніпрових порогів?
7. Як постійно використовувався острів Хортиця?
8. Чим став острів Хортиця у 15 столітті ?
9. Що означає слово "козак"?
10. Якими були запорозькі козаки?
11. Чим займалися козаки на острові Хортиця?
12. Що робили козаки, коли вороги нападали на українські землі?
13. Що таке Запорізька Січ?
14. Кого обирали козаки?
15. Хто були найхоробрішими отаманами?
16. Які назви, пов'язані з перебуванням запорожців?
17. Чим є острів Хортиця нині?
18. Що створено нині на острові?
19. Що зібрано в музеї історії запорозького козацтва?
20. Які цікаві предмети є в музеї на острові Хортиця?
21. Частиною якого міста є острів Хортиця?
22. Які шляхи сполучення є на острові?

Текст № 10. Український рушник

Українці вишивали рушники з давніх часів. Рушник – це наш оберіг, який дарує добро та охороняє від небезпеки. Люди прикрашали

рушниками свою оселю, але рушник був для українців не лише окрасою в кімнаті.

Українки вишивали рушники до кожного свята – на Різдво, Великдень, Покрову. Рушники супроводжували людину все життя – від народження до останньої дороги.

На вишиті рушники приймала повитуха немовля (для хлопчиків були свої візерунки, а для дівчаток – свої). На заручинах, коли дівчина погоджувалася вийти заміж, вона перев'язувала рушниками сватів. І в день весілля ставали наречені на вишитий рушник. Дружина проводжала чоловіка на захист рідної землі і давала йому вишитий рушник. Він захищав воїна і оберігав кохання. В узорах були відображені одвічні життєдайні знаки – знаки Сонця і Води.

Рушники можна читати так, як читають книги. Треба лише розуміти орнаменти. Знак Води – це ламана лінія. Вона розповідає про те, що життя продовжується, бо воно вічне. А чотирикутники – то символ Сонця. Сонце зігріває і дарує нам життя.

А ось Дерево Життя – найдавніший орнамент українського рушника. Це прекрасна квітка: її верхня частина – то сфера богів, нижче зображене життя людей, а внизу – коріння, першооснова цілого світу.

Дівчата вишивали соняшник і виноград, мак і барвінок, дубові листочки й жолуді, вишню й вербове листя. Калина на рушникові – символ дівочої краси. А калина з дубом – то поєднання краси і сили.

З квітами переплітався пташиний світ. Тому й можна побачити на рушниках півника, зозулю і голуба.

Коли дівчата вишивали рушники, їхні думки і бажання були чисті, добрі й радісні. Тому рушник мав чарівну силу.

Словник

бажання желание

весілля свадьба

візерунок узор

голуб голубь

давній древний

дівчата девушки

дружина жена

думка мысль

життєдайний дающий жизнь
заручини обручение
зозуля кукушка
кожний каждый
коли когда
коріння корни
кохання любовь
краса красота
ламана лінія изломанная линия
мати мать
наречені жених и невеста
не лише не только
небезпека опасность
немовля младенец
нижче ниже
окраса украшение
оселя дом
останній последний
першооснова первооснова
півник петушок
побачити увидеть
поєднання соединение
пташиний світ птичий мир
радісний радостный
свято праздник
соняшник подсолнух
тому поэтому
цілий целый
чарівний волшебный
частина часть
чоловік муж
чотирикутник четырехугольник

Лексико-граматичний коментар

У тексті трапляються прості форми вищого та найвищого ступенів порівняння прикметників. Форми вищого ступеня утворюються за

допомогою додавання до основи якісного прикметника суфіксів **-ш-**, **-іш-**: *легкий – легший, сильний – сильніший*. Проста форма найвищого ступеня порівняння утворюється додаванням до форми вищого ступеня префікса **най-**: *найдавніший*. Російською мовою такі прикметники перекладаються як складені форми: (укр.) *найновіший* – (рос.) *самый новый*.

Слід звернути увагу на іменники, які в українській та російській мовах належать до різних родів: (укр.) *все життя (середній рід)* – (рос.) *вся жизнь (женский род)*.

Треба також запам'ятати назви релігійних свят українською та російською мовами: (укр.) *Різдво* – (рос.) *Рождество*, (укр.) *Великдень* – (рос.) *Пасха*.

Порівняйте!

(укр.) розповідати про те – (рос.) рассказывать о том;

(укр.) вишивати до свята – (рос.) вышивать к празднику;

(укр.) готувати до виступу – (рос.) готовить к выступлению;

(укр.) найдавніший – (рос.) самый древний;

(укр.) охороняти від небезпеки – (рос.) охранять от опасности;

(укр.) все життя – (рос.) вся жизнь;

(укр.) прекрасна квітка – (рос.) прекрасный цветок;

(укр.) вербове листя – (рос.) вербовые листья.

Запам'ятайте!

(укр.) з давніх часів – (рос.) с древних времен;

(укр.) до наших днів – (рос.) до наших дней;

(укр.) Різдво – (рос.) Рождество;

(укр.) Великдень – (рос.) Пасха;

(укр.) свято Покрови – (рос.) праздник Покрова;

(укр.) найдавніший орнамент – (рос.) древнейший орнамент;

(укр.) прекрасна квітка – (рос.) прекрасный цветок.

Питання до тексту

1. Чому рушник – це наш оберіг?
2. Що робили українки до кожного свята?
3. Коли дівчина перев'язувала рушниками сватів?
4. Для чого дружина давала чоловікові вишитий рушник?
5. Як можна читати рушники?

6. Що треба знати, щоб прочитати рушник?
7. Про що розповідає знак Води?
8. Символом чого є чотирикутник?
9. Про що розповідає знак Дерево Життя?
10. Що вишивали дівчата на рушниках?
11. Що означала калина на рушникові?
12. Як можна зрозуміти зображення калини й дуба на рушникові?
13. Яких птахів можна побачити на рушниках?
14. Чому рушник мав чарівну силу?

Текст № 11. Місто Лева

Львів – великий національно-культурний, освітньо-науковий промисловий центр Західної України. За чисельністю населення – сьоме місто країни (станом на 1 липня 2012 року у Львові проживало 755 994 осіб).

Львів був заснований королем Данилом Галицьким у середині 13 століття. Назва "Львів" дана місту на честь його сина князя Лева Даниловича. Протягом своєї історії це місто жодного разу не змінювало назви. Традиційно Львів також називають "місто Лева", "перлина Європи", "маленький Париж", "маленький Відень".

На гербі Львова зображені кам'яні ворота з трьома баштами, крізь які крокує золотий лев. Прапором Львова є синє квадратне полотнище з зображенням міського герба.

Археологічні розкопки свідчать, що територія сучасного міста була заселена ще в 5 столітті. Наприкінці 10 століття ці землі увійшли до складу Русі, а саме – Галицько-Волинського князівства. Перша письмова згадка про Львів міститься в Галицько-Волинському літописі і датується 1256 роком, від якого й ведеться міське літочислення.

Львів є одним з найважливіших транспортних вузлів України. Через місто проходять міжнародні автошляхи, які з'єднують Львів з Києвом, Будапештом, Варшавою та Краковом. Через Львів також проходить значна частина залізничних шляхів, що з'єднують Україну з Європою. Міжнародний аеропорт імені Данила Галицького сполучає Львів з найбільшими містами України, Росії, Польщі, Італії, Ізраїлю, Німеччини, Іспанії та Туреччини.

Вища школа має у Львові давні традиції. Так, у місті засновано перший в Україні університет. Львівський університет Франка та Університет "Львівська Політехніка" є одними з найкращих в Україні і періодично займають чільні місця в національних рейтингах.

Львів є давнім науковим центром. Тут було винайдено гас, вперше у світі виготовлено вакцину проти тифу. Сьогодні тут діє 8 установ Національної Академії Наук України; за їх кількістю місто посідає друге місце поруч з Харковом.

У 1900 році з'явилася Львівська опера – один з найгарніших театрів країни, зображений на двадцятигривневій купюрі. У місті діє 7 професійних театрів, будинок органної музики, де міститься найбільший в Україні орган.

Місто розташоване на відстані близько 70 км від кордону з Польщею. Львів – споконвічне місто українсько-польського прикордоння, в якому століттями змішувалися традиції, культури і мови.

Давньою міською традицією є споживання кави. "Львівський культ кави" широко відомий за межами міста. У центрі міста безліч кав'ярень, якими прокладені туристичні маршрути. Щороку проводиться міське свято "На каву до Львова", на якому визначають кращу кав'ярню міста. Іншим продуктом, який любляють у Львові, вважається шоколад. Щороку в місті проводиться традиційне Свято шоколаду, Свято сиру і вина. Особливим є святкування Різдва у Львові, під час якого в місті відбувається різдвяний ярмарок, народні гуляння.

В архітектурі Львова відображено багато європейських стилів та напрямків, які відповідають різним історичним епохам. У Львові знаходиться найбільше пам'яток архітектури серед усіх українських міст. Переважна їх більшість сконцентрована в історичному центрі, який занесено у список Світової спадщини ЮНЕСКО. Місто очолює рейтинги туристичної та інвестиційної привабливості.

Серед найвизначніших архітектурних пам'яток міста Ратуша, ансамбль площі Ринок, колишній домініканський костел, Королівський арсенал, Порохова вежа, Університет Франка, Оперний театр та інші. Уряд України має наміри висувати кандидатуру Львова на проведення Зимових Олімпійських ігор у 2022 році.

Словник

башта башня
вежа башня
великий большой
виготовити изготовить
винайти изобрести
відобразити отобразить
вузол узел
гас керосин
діяти действовать
заснований основанный
з'єднувати соединять
знаходитися находится
зображений изображенный
кава кофе
кам'яний каменный
князівство княжество
колишній бывший
крокувати шагать
літочислення летоисчисление
міський городской
назва название
очолювати возглавлять
перлина жемчужина
прапор флаг
привабливість привлекательность
свідчити свидетельствовать
святкування празднование
свято праздник
споживання употребление
сучасний современный
сьогодні сегодня
установа учреждение
щороку ежегодно

Лексико-граматичний коментар

В українській мові чергуються прийменники **у** – **в** за певними правилами.

У вживається після приголосних звуків: *найкращий у місті, найвідоміший у Європі*. Також **у** вживається на початку речення перед приголосним: *у місті засновано, у центрі міста*.

В уживається між голосними та після голосного перед приголосним: *ще в 5 столітті, міститься в Галицько-Волинському літописі, місця в національних рейтингах, сконцентрована в історичному центрі*. Також **в** уживають після приголосного перед голосним: *найбільший в Україні*. За такими ж правилами вживаються початкові **у** – **в** в окремих словах: *серед усіх*.

Слід звернути увагу на те, що після голосного перед **в**, **ф** та сполученням приголосних **св**, **тв**, **хв**, **льв**, **сф**, **зв**, **цв** і подібних уживається прийменник **у**: *у 2022 році, має у Львові, вперше у світі, святкування Різдва у Львові*.

Порівняйте!

- (укр.) центр Західної України – (рос.) центр Западной Украины;
- (укр.) за чисельністю населення – (рос.) по численности населения;
- (укр.) станом на 1 липня – (рос.) по состоянию на 1 июля;
- укр.) на честь його сина – (рос.) в честь его сына;
- (укр.) протягом своєї історії – (рос.) на протяжении своей истории;
- (укр.) кризь віки – (рос.) сквозь века;
- (укр.) увійшли до складу – (рос.) вошли в состав;
- (укр.) а саме – (рос.) а именно;
- (укр.) міститься у літописі – (рос.) содержится в летописи;
- (укр.) один із найважливіших – (рос.) один из наиболее важных;
- укр.) залізничні шляхи – (рос.) железнодорожные пути;
- (укр.) посідати чільні місця – (рос.) занимать главенствующие места;
- (укр.) вперше у світі – (рос.) впервые в мире;
- (укр.) за їх кількістю – (рос.) по их количеству.

Запам'ятайте!

- (укр.) освітньо-науковий центр – (рос.) образовательно-научный центр;
- (укр.) промисловий центр – (рос.) промышленный центр;
- (укр.) письмова згадка – (рос.) письменное упоминание;

(укр.) значна частина – (рос.) значительная часть;
(укр.) вища школа – (рос.) высшая школа;
(укр.) поруч із Харковом – (рос.) наряду с Харьковом;
(укр.) один із найгарніших – (рос.) один из самых красивых;
(укр.) близько 70 км від кордону – (рос.) около 70 м от границы;
(укр.) широко відомий – (рос.) широко известный;
(укр.) за межами міста – (рос.) за границами города;
(укр.) безліч кав'ярень – (рос.) множество кофеен;
(укр.) відповідати епохам – (рос.) соответствовать эпохам;
(укр.) пам'ятка архітектури – (рос.) памятник архитектуры;
(укр.) переважна більшість – (рос.) преимущественное большинство.

Питання до тексту

1. Що таке Львів?
2. Яким є Львів за чисельністю населення?
3. Ким був заснований Львів?
4. На честь кого була дана місту його назва?
5. Як ще традиційно називають Львів?
6. Що зображено на гербі Львова?
7. Яким є прапор Львова?
8. Про що свідчать археологічні розкопки?
9. Коли ці землі увійшли до складу Галицько-Волинського князівства?
10. Яким роком датується перша письмова згадка про Львів?
11. Які міжнародні автошляхи проходять через Львів?
12. З чим з'єднують Львів залізничних шляхи?
13. З якими країнами сполучають Львів міжнародні авіалінії?
14. Який вищий навчальний заклад Львова був заснований вперше в Україні?
15. Які вищі навчальні заклади посідають чільні місця в національних рейтингах?
16. Якими є наукові досягнення Львова?
17. Коли з'явилася Львівська опера?
18. Який театр України зображений на двадцятигривневій купюрі?
19. Чим відомий будинок органної музики?
20. Кордон з якою країною проходить неподалік від Львова?

21. Споживання якого напою є давньою міською традицією?
22. Яке міське свято проходить щороку у Львові?
23. Як багато у Львові пам'яток архітектури порівняно з усіма українськими містами?
24. До якого списку занесені львівські пам'ятки архітектури?
25. Які найвизначніші архітектурні пам'ятки знаходяться у Львові?

Текст № 12. Україна на карті Європи

Нині Україна – одна з найбільших держав Європи. Її площа – 601 тисяча квадратних кілометрів. Своїми розмірами вона перевищує територію Англії, Австрії, Бельгії, Голландії, Данії, Португалії і Швейцарії, разом узятих. Найбільша відстань із заходу на схід – 1 316 км, а з півночі на південь – 893 км. Сусідніми державами України є: на півночі – Білорусь, на північному сході – Росія, на південному заході – Угорщина, Румунія та Молдова, на заході – Польща та Словаччина. На півдні Україну омиває Чорне та Азовське моря. Через води Чорного моря сусідами України є Туреччина, Болгарія та Грузія. Загальна довжина кордонів України – 6 500 км, у тому числі морських – 1 050 км.

Населення України налічує майже 46 мільйонів осіб. В Україні живуть представники 128 націй, народностей та етнічних груп. 46 % – це чоловіки, а 56 % – це жінки. Густота населення – 70 осіб на один квадратний кілометр. Дві третини українців проживають у містах. Українці разом з росіянами та білорусами становлять східну групу слов'янських народів. Український народ є одним із великих слов'янських народів і одним із найбільших народів Європи. Він посідає серед слов'ян друге за чисельністю місце після росіян.

Столиця України – місто Київ, тут мешкають близько 3 мільйонів осіб. Найбільші міста – Харків, Дніпропетровськ, Донецьк, Одеса, Запоріжжя і Львів.

Природні умови України досить різноманітні. На півночі її тягнеться степова зона – Полісся, в середній частині – Лісостеп, а на півдні – родючий український степ. У західній частині країни височать Карпатські гори, а на півдні Кримського півострова – Кримські гори. Переважну частину території України – 95 % – займають рівнини, а гірські області

становлять 5 %. Найвища вершина Українських Карпат – гора Говерла (2 061 м над рівнем моря) , а Кримських гір – гора Роман-Кош (1 545 м).

Найбільші ріки України – це Дніпро, Прип'ять, Десна, Дністер, Південний Буг та Сіверський Донець.

В Україні континентальний клімат. На південному березі Криму клімат субтропічний. Природна флора України налічує близько 30 тисяч видів рослин, а фауна – понад 44 тисячі видів.

Україна стала незалежною державою 1991 року. День незалежності 24 серпня – це національне свято.

Словник

близько около

відстань расстояние

держав государство

довжина длина

досить достаточно

загальний общий

кордон граница

майже почти

мешкати проживать

налічувати насчитывать

населення население

нині сейчас

особа человек

переважний преимущественный

перевищувати превышать

понад свыше

представник представитель

разом вместе

різноманітний разнообразный

родючий плодородный

росіяни русские

рослина растение

свято праздник

сусід сосед

третина третья часть

умова условие

частина часть

чисельність численность

Лексико-граматичний коментар

У поданому тексті є географічні назви: Росія, Молдова, Чорне море. Такі назви пишуться з великої літери. У багатьох випадках їх написання відрізняється від російської мови: (укр.) Білорусь – (рос.) Беларусь, (укр.) Угорщина – (рос.) Венгрия, (укр.) Словаччина (рос.) – Словакия, (укр.) Туреччина – (рос.) Турция.

Слід звернути увагу на написання частки не з різними частинами мови. Частка *не* пишеться з прикметниками разом, якщо вони в сполученні з *не* означають одне поняття. Це можливо визначити в контексті: *незалежна країна*. Такі прикметники можна замінити синонімом без *не*: *незалежна країна – самостійна, суверенна країна*. Частка *не* пишеться окремо від прикметника, який має при собі пояснювальне слово займенник або прислівник із часткою *ні*: *нітрохи не важка валіза, не потрібний нікому товар, аж ніяк не схожий на тебе*. Також частка *не* пишеться окремо зі словом, з яким вона не становить одного поняття, а є лише запереченням – це характерно для словосполучень та речень, що передають зміст протиставлення: *не глибокий, а мілкий ставок, не широка, а вузька кладка*.

Порівняйте!

(укр.) другий за чисельністю – (рос.) второй по численности;

(укр.) дві третини українців – (рос.) две трети украинцев;

(укр.) понад чотири тисячі видів – (рос.) свыше четырех тысяч видов;

(укр.) розмірами вона перевищує – (рос.) по размерам она превышает.

Запам'ятайте!

(укр.) посідати місце – (рос.) занимать место;

(укр.) цілком досить – (рос.) вполне достаточно;

(укр.) велика відстань – (рос.) большое расстояние.

Питання до тексту

1. Територію яких країн разом узятих перевищує площа України?
2. Які держави є сусідніми для України?
3. Які моря омивають Україну?
4. Яким є національний склад населення України?

5. До якої групи слов'янських народів належать українці?
6. Яке місце серед слов'ян посідає український народ за чисельністю?
7. Які міста є найбільшими в Україні?
8. Які природні зони є в Україні?
9. Чи є в Україні гори?
10. Які найвищі гірські вершини є в Україні?
11. У чому особливості клімату України?
12. Коли Україна стала незалежною державою?

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ВИЗНАЧНІ МІСЦЯ ТА ПАМ'ЯТКИ УКРАЇНИ

**Збірник текстів для читання
з лексико-граматичним коментарем
з навчальної дисципліни
"УКРАЇНСЬКА МОВА"
для іноземних студентів
усіх напрямів підготовки
всіх форм навчання**

Укладач **Жовтобрюх Валентина Федорівна**

Відповідальний за випуск **Черемська О. С.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Бриль В. О.**

План 2013 р. Поз. № 42.

Підп. до друку Формат 60 x 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.
Ум.-друк. арк. 3,0. Обл.-вид. арк. 3,75. Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*